

BEKÜLDÖTT KÖNYVEK

Prof. Dr. Elemér Hantos: *Europäischer Zollverein und mitteleuropäische Wirtschaftsgemeinschaft*. Mit einem Vorwort vom Internationalen Komitee des Europäischen Zollvereins. Berlin, é. n., 8° 66 l. – A 65. lapon olvassuk, hogy egy európai államszövetség tervét már 1713-ban fölvetette St. Pierre abbé.

Fenyő László: *Fojtott virágzás*, 1928, 8° 46 l. – A kötetzáró, utolsó versben (szabadversben) ezt írja a költő: „Versem – születésed szomorúságát: hogy nem lehetsz mindenkié, – hogy nem lehetsz mindenkihez osztatlanul jó, – bocsásd meg“. A mennyiben tartunk tőle, hogy az irodalmi avant garde-mozgalom lapjai elmulasztják költő-főmunkatársuk e vallomását hitelesíteni, szívességből mi helyettesítjük őket s megállapítjuk, hogy igenis: Fenyő László versei a korszakalkotóan új, a „mindenkihez osztatlanul jó“ s minden eddig volt jónál jobb művészet híréből-jeleiből nagyon is keveset hoznak. Meglehet, hogy Fenyő László versei komolyabbak, hangban őszintébbek, egészségesebbek az „új költészet“ átlagánál, de azt mégsem bizonyítják, hogy a természetesség fogalmának ez az „átértékelése“: az újkeresésnek ez a módja és ereje egy sokkalta szebb irodalmi korszak életjelensége volna. Kétségtelen, hogy Fenyő László szabadversei helytállanak, sőt néhány változatukban az érzésnek lendületességét is érzékeltetik. Ám ez a szabadvers, mint az impresszionisták szabadverse, frissülést inkább csak az irodalmi kulturában jelent. Arról, hogy a szabadversnek természetesebb szükségét vagy teljesebb, természetesebb értékét látnánk, a szabadversnek az életben, a lélekben mélyebb, természetesebb gyökereit is találhatnánk, – ilyesmiről Fenyő László esetében még igazán nem beszélhetünk. Azt sem mondhatjuk, hogy megnyilatkozásaiban valami értetődő, egyre ösztönösebb, tudatosabb energia vezetné a költőt. Néha még („Költő, ne szégyeld törött kufár-arcod“) a Kassák-versek pátosának és stílusának mására bukkanunk, néhol pedig a hangulatlira éveiből ismert szenvelgésbe téved új, „százszázalékos“ költőnk. Így búsong: „Szép fáradság lankasztja főtmet“. Főtémája a meggyötörtség, egyénibb verseiben is. Mutatóul e sorokat adjuk: „Mindennap elmúlik valami – bennem, ami szép volt, mindennap megölök valamit, – ami az ifjúságé volt: – a föld, mondják, az Istené, – a temetői föld az emberé: – rázkódó hant és Isten hangja szólít – a föld felé“. Lehet, hogy megelevenül e sorokban valami lüktetés, lehet, hogy van érzésszerű és költői újszerűség bennük. De bizonyos, hogy valami rendkívüli komolyságnak, igazságnak, lelki erőnek kifejezését – legfeljebb, ha várunk szabad tőle. Mindenképen csodálnunk kell, hogy az irodalmi válsághirdetői, a nagy „megnemalkuvók“, az írókat, korokat, világnézeti és művészi szempontokat könnynyeden „meghaladó“ kritikusok e versekben oly készségesen felismerik az „új élet“ teljét.

(Rákosszentmihály)

László István

Irodalmi Élet. Kritikai folyóirat. Szerk. Halasi Andor. Bpest, 1928. dec. – Egy új folyóirat, amely a magyar írókat óhajta propagálni ... Ebből a célból mindjárt a boríték második lapján Mereskovszkij munkáinak 14 kötetes diszkiadását hirdeti. A folyóirat 15. lapján 22 magyar szerző után a következők munkáit ajánlja olvasóinak: Sinclair Lewis, G. da Verona, Mérimée, Sven Hedin, Mansilla, Ossendowski, Wells, Zweig, Pontoppidan, Miller, Wallace, Dell, Benett, Hauptmann, Kessel, Hémon, Dekobra, Van de Velde, Ford, Mencken, Upton Sinclair, Sabatini, Freytag, Ostenso, Mauriac, Conrad, Doyle, Farrère, Wassermann, Schnitzler. A 16. lapon olvassuk: „Szövetkezetünknel egyelőre a következő német kiadók kiadványai rendelhetők meg ...“ Itt következik aztán hatvankét német kiadó címe. A boríték 4. lapja ismét 14 külföldi regényt hirdet. Ezek után azt kívánjuk, hogy az *Irodalmi Élet* című és a magyar irodalom érdekeire ártalmas folyóirat mielőbb szűnjék meg vagy változtasson sürgősen programot.

Balla Boris: *A frügeni legenda*. Regény. Bpest, é. n., 8° 240 l. – Szimpatikus és nem tehetségtelen fiatal író munkája ez a könyv. A kiadó reklámszalagja azt mondja róla: „...az új magyar irodalom egyik nagy ígérete“. Kétségtelen, hogy Balla Borisz abba a fiatal nemzedékbe tartozik, amelyik tudatosan akar spirituális problémákat átélni és földolgozni. „A fiatal szerző regényében két modern lélek vallásos magasságokba emelkedő szerelmét mondja el“ hirdeti a kiadó. A téma valóban ez, de valóság és spiritualizmus csak keverednek, nem alkotnak belső vegyületet. Ugyanezek a személyek szentimentális lelki vergődés nélkül is lejátszhatták volna a szerelmi idillt, amelyet erőszakos halállal fejez be a szerző, hogy a hősnő lelki magasságokba emelkedhessék. Egy fiatal férj külföldi útján szerelembe esik egy fiatal lánnyal, aki öngyilkos lesz, hogy ne álljon az asszony útjába; de a házasság mégis fölbomlik ... A regény értékei egypár mondatban csillognak elő. Ezekben többet kapunk, mint az egész regényben. Egy példa: „Testvérem, vannak, akik többre születtek, mint a szerelemre. Irina mindent elmondott. Szinte megfoghatatlan ... minden szavadat megjegyzi. Csak a szívnek van ekkora emlékezőtehetsége“. (205. l.) Persze ezek a drágakövek kívülről vannak beillesztve a mindenáron spiritualizáló műbe. Ilyen erőszakoltság a „keresztényi halál“ a regény végén: „Irina teste a tied volt

s ő a bűn árnyában élt. De karikás, szelíd, bűnös és számodra oly szép szemeiből fény tündökölt és szomjas szája körül már ott játszadozott a *sourire chrétien*. Minden lázban és egyesülésben azt szereted benne, hogy nem olyan, mint a többi. Nem praktikus, nem számító, nem közönséges. Egészen átlátszó, egészen borul térdre, egészen sir és hajt fejet. Megadja magát. Oh, tudod milyen hatalom ez? Megadja magát! Meg tudják adni magukat ...“ Mindezt egy pap mondja a főhősnek. – Ebben a szellemben íródott az egész regény. Sablonos utakon nem jár a szerző ...

Iskolai ünnepi beszédek nagyjainkról és emlékezetes napjainkról. Írta Baumann János székesfőv. polg. isk. igazgató, okl. tanítóképzőint. tanár. Budapest, 1926, 8° 61 l. – A könyvet nem maga a szerző és nyilván nem jóakarató barátja küldte be a szerkesztőségünknek. Minden kritikusnál szebben beszél az Előszó néhány mondata: „Huszonhat év alatt sok beszédet tartottam. A legszebbeket kiválogattam és közreadom. Úgy érzem, hogy beszédeim sok helyütt ódai magaslatra emelkedtek. A szellem, a hang: a fiatal tüzes ifjúé – ahol lelkesedni és lelkesíteni kell: – s a higgadt, bölcs férfié ahol szent komolysággal kell hatni az ifjúságra ... Legszebbnek tartom a Petőfiről, Jókairól ... szóló beszédeimet, amelyekben tűz, láng, nemes lelkesed és, ódai szárnyalás ... található. Az ezekben kifejezett örökszép gondolat és pregnáns hangulatok mindig aktuálisak lesznek“. Csodálatos, hogy mindezt egy magát bölcsnek nevező tanfőnök írta. Ki kellene már irtani – könyörtelenül – az efféle naivságokat közéletünkéből. A humoros könyv tipografiája az elemistás olvasókönyvekre emlékeztet. Ott szókták „fett“ betűkkel nyomtatni a „fontos“ szavakat, mint például: nini úr ír. Szer-ző-úr-ne-ír-jon! Föl, le, föl, le, elég, pont.

(Budapest)

G. P.

P. Pukánszky: *Nadlers Literaturgeschichte und das Karpathendeutschum*. Berlin, 1928, 8° 101. – Különnyomat az Ungarische Jahrbücher-ből.

A. Sz. Nyevjerov: *Az ígéret földje*. Kner Izidor kiadása, Gyoma, 1928, 12° 169 l. – Az elbeszélést szerzője 1923-ban írta, „a nagy éhségkatasztrófa hatása alatt, mely a forradalmak és a bolsevizmus egyik áldatlan következményeként rettenetes pusztítást végzett az orosz nép sorai között“.

A Remizov: *Istenítélet*. Rejtelmes történetek. Gyoma, Kner Izidor kiadása, 12° 110 l. – „Az úgynevezett neorealiztikus irányt követő orosz írók egész sora Remizovot tekinti mesterének“.

Szilárd János: *Ha a szerelem meghal ...* Regény. Budapest, Stádium, é. n., 8° 240 l.

Rózsás köténykédbé vadvirágot szednék. Májusi ábránd. Szövegét írta Vecseri János. Zenéjét szerezte: Lipitor Imre. H. n., é. n. 4° 4 l.

Moravcsik Gyula: *Neonacionalizmus – nemzeti tudomány* H. n., é. n., 4° 4 l.

Élő Erdély. S. Nagy László: *Zenélő kút*. Történelmi elbeszélések. Erdélyi Szemle kiadása. 1928, h. n., 12° 70 l.

Árkossy Károly: *A gondolatszabadság nevében*. Azoknak, akik még szenvedve is az igazságot keresik. A szerző saját kiadása, Budapest, 1928, 12° 320 l. – A gondolatszabadságnak az ilyen naiv és lelkes könyvek ártnak a legtöbbet. A 7. lapon ezt olvassuk: „Alig van ember, aki fölületes hebehurgyasággal és zavaros fogalmakkal nem gondolkozna“. Lehet, hogy igaza van a szerzőnek ...

Új Magyar Tehetségek. Szerkeszti Udvarý Ferenc. I. évf. 2–3. sz. 1928. – A vékony kis füzetben hiába keressük az újat vagy a tehetséget. A magyar könyvpropagandának egy ellensége van: a dilettantizmus túltengése. Kevesebbet kellene írni ...

Otthonunk. Az Otthon, Írók és Hírlapírók Körének hivatalos lapja. 1928. nov.

L. Leónov: *A kis ember vége*. 1928, Kner Izidor kiadása, Gyoma. 12° 149 l.

Újabb pedagógiai törekvések. Beszéd, melyet a budapesti ... egyetem ... ülésén mondott Dr. Fináczy Ernő ... Bpest, 1928, 8° 15 l.

Protestáns Tanügyi Szemle ... Szerk. Szelényi Ödön, Mezőtúr, 1928 dec.

A Jövő Útjain, pedagógiai folyóirat ... Szerk. Nemesné M. Márta és Balogh Mária ... 1928 dec.

Gerő Bárány: *Le rôle de l'individu et de la civilisation*. Budapest, 1928, 8° 13 l. – A 7. lapon: „L'individu et la nation sont des réalités vivantes“.

Közgazdasági Szemle ... Szerk. Heller Farkas, Bpest, 1928.

Erdélyi Helikon. Szerk. Kisbán Miklós és Áprily Lajos. Cluj–Kolozsvár, 1928 dec.

Romhányi Sándor: *A magyar irodalom csódjé*. Bpest, 1929, 12° 14 l. „A német nem azért tudja tízezerrel eladni a könyveit, mert jobb író, mint a magyar; hanem azért, mert német, mert nincs születési röghöz kötve, mint a magyar“. (7. l.)

Religio, szerk. Kiss János, Bpest, 1928.

Komáromi János: *Szülőföldem szép határa*. Budapest, é. n. 8° 194 l. Napsugaras valóság, magyar szív és elpusztíthatatlan kedély van a népszerű szerzőnek ebben a kötetében is. Édes olvasmány, mint a méz. Egy tisztalelkű mesélő kifogyhatatlan memoárjai.

Eperjesy Kálmán: *Rézirati térképek Magyarországról a bécsi levéltárakban*. Szeged, Városi nyomda,

1928, 8° 561. 20 db. melléklettel. – A bécsi Collegium Hungaricum füzeteinek 3. száma.

Halmi Bódog: *Őszi termés*. Novellák, tanulmányok. Budapest, szerző kiadása, 8° 126 l. – Van a kötetben egy hosszabb Ady-tanulmány is.

Solymossy Sándor: *A csók eredete*. Budapest, Egyetemi nyomda, 1928, 8° 12 l. – „A természettudományos diszciplína, mint már nem egy újabb esetben, az ethnológiában is csődöt mondott. A csóknak a kölcsönös megszaglásból származtatása nem tartható fenn többé. A folklore-anyag bevonása a vizsgálódás keretébe esetünkben is igazolta a szellemtudományok eljárás módjának egyedül célravezető voltát“.

Lantos r. t. *VII. akciója*. Szendrey Júlia levelesládájának kincsei ... Bevezetéssel ellátta Mikés Lajos ... Budapest, 1928 4° 77 l.

Varga Sándor: *Valóság és érték*. Az ismeretelmélet és értékelmélet alapproblémája. Szeged, 1928, 8° 901. = A szegedi egyetem Actáinak új filozófiai füzete.

Americana. A Carnegie endowment for international peace könyvadományának címjegyzéke. Budapest, Egyetemi nyomda, 1928, 8° 132 l.

Orgonabúgás. Balázs István versei. A Vajda János-Társaság kiadása. Budapest, 1928, 8° 30 l.

Wesely Ödön: *Pedagógiai alapfogalmak változása*. Budapest, 1928. Eggenberger, 8° 12 l.

Mósa József: *Hajh, – Erdélyország!* (Vázlatok Erdély közelmúltjából.) Budapest, Budapesti Hírlap, 1928, 8° 212 l.

Jegyzetek a Régi Magyar Költők Tára hetedik kötetéhez. Írta Szilády Áron ... Sajtó alá rendezte és folytatta Dézsi Lajos. Budapest, 1926, Akadémia, 8° 426 l.

Magyar Pszichológiai Szemle. A Magyar Pszichológiai Társaság megbízásából Kornis Gyula és Ranschburg Pál közreműködésével szerkeszti Boda István. Budapest, 1928 júl.–dec.

A Magyar Bibliofil Társaság évkönyve. I. 1921–1928. Budapest, 1928, 4° 55 l.

Joseph Balogh: *Noch einmal: „Tanze in Kirchen und auf Kirchhöfen“*. Sonderdruck aus der Niederdeutschen Zeitschrift für Volkskunde, 1928, 4° 4 l.

Az Athenaeum almanachja, 1929, 12° 139 l.